

Звіт

керівника секції гуманітарних наук

про роботу відділень масової комунікації, педагогіки,

філології та мистецтвознавства

за 2014 рік

2014 рік уписався на скрижалях історії країни й нашої Академії як рік «Революції гідності». Євромайдан, який привернув увагу всього світу й викликав повагу до України; жорстокі розстріли героїв Небесної сотні, що за підтримки українського народу мужньо кинула виклик тиранії влади; ганебна втеча «професора» Януковича з украденими мільярдами; нахабна анексія – у порушення системи світової безпеки – українського і татарського Криму; інспірований зовні сепаратизм Луганщини й неприхована збройна агресія Кремлівської імперії зла, віковичного ворога незалежної України; триваюча на східних теренах уже третя російсько-українська й перша гібридна війна; вибори Президента України і Верховної Ради – ці події нікого не залишили байдужими. Вони й сивочолих академіків познайомили з тим, який їдкий і важко відкашлюється газ спецзасобів, навчили їх виколупувати бруківку на Грушевського й жбурляти у захисників злочинної, продажної і скорумпованої влади, допомагати чим змога народному війську та біженцям із театру бойових дій. Поряд з людьми, які найдорожчою ціною життя відстоювали і відстоюють українську правду й українську державну європерспективу, змагалися і змагаються за державницькі ідеї та демократичні принципи журналісти, педагоги, філологи й мистецтвознавці – дійсні члени Академії. Слово правди і науки виявилось організовуючим ферментом національного резистансу всім антинародним і антиукраїнським силам, підоймою боротьби, національної, професійної і людської гідності, потужним засобом відсічі брехливим інсинуаціям про одвічну бездержавність українців, великодержавницько-шовіністичним брехням російської зомбопропаганди та зоологічної ненависті до всього українського підступним зовнішнім ворогам нашої батьківщини та їх місцевим прихвосням із п'ятої колонії.

У доленосних процесах дійсності кінця 2013-початку 2014 рр. наші дійсні члени були помітними. Так, серед перших освітянських очільників, які засудили свавілля попереднього режиму та вимагали негайно зупинити насильство, використати всі наявні можливості для мирного врегулювання конфлікту був ректор Української академії друкарства, академік АН ВО України Богдан Дурняк. Академік Василь Лизанчук присвятив книжку «Шевченкове слово» пам'яті убієнних і живих героїв Майдану – «борців за соборну правову українську Україну». Нариси книжки, що є осмисленням творчості Т.Шевченка у її зв'язках із сучасністю, але й чіткою громадянською позицією Василя Лизанчука, який висловив свою незгоду і свій протест із русифікаторською політикою Януковича і його поплічників, а також розвінчанням експансіоністсько-реваншистської політики Москви щодо України, переконливою відповіддю, чому Україна ніколи не змириться з будь-якою окупацією жодної інтегральної частини своїх земель. Додамо: передмову до видання написав академік Іван Крупський, а післямову – академік Володимир Демченко. Крім того, академік Віктор Шпак та член-кореспондент Юрій Бондар разом з колегами видали фотоальбом «Майдан гідності», присвячений роботі

журналістів у ті буремні дні початку року. А наш шановний Президент Дубина М.І. опублікував монографію з промовистою назвою «Гуманітарні та ресурсні проблеми національної безпеки України». Низка публікацій вийшла також із-під гострого пера академіків Ігоря Михайлина, Миколи Тимошика, Віктора Жадька, Сидора Кіраля, Миколи Корпанюка, Світлани Шевчук, Володимира Погребенника, Омеляна Вишневецького, Юрія Руденка й ін.

Упродовж років секції гуманітарних наук працювали 12 дійсних членів Відділення масової комунікації (далі ВМК),³⁴ – Відділення філології та мистецтвознавства (ВФМ), 20 – Відділення педагогіки (ВП). Хоч і було, як писала Леся Українка 1905-го р., «не до спокійних тем при таких обставинах», переважна більшість із них брали дієву участь як у роботі Академії, організаційно вможливаючи цим функціонування відділень, так і безпосередньо працювали зі студентами в аудиторіях, забезпечували планування роботи, оновлення і написання нових робочих і типових програм із дисциплін за своїм фахом, надавали методичну і організаційну допомогу молодим ученим, викладачам кафедр. Крім того, виступали на конференціях, радіо і телебаченні, друкували матеріали на шпальтах газет, журналів та наукових збірників. Специфікою роботи Відділень, зокрема, було те, що науковці ВФМ велику увагу приділяли впровадженню сучасних інтерактивних стратегій, спрямованих на розвиток критичного мислення студентів; здійснювали вироблення об'єктивних принципів планування різних видів діяльності в університетському узусі. Академіки ВП продовжували досліджувати актуальні проблеми історії та теорії педагогіки, трансформаційні процеси, що відбуваються в освітній системі України, визначали ефективні форми та методи навчання і виховання підростаючого покоління, в т.ч. особистості студента, який має бути передусім патріотом України, в той же час з повагою ставитися до інших народів; важливе місце дослідницької парадигми займали проблеми вдосконалення системи вищої освіти в умовах входження України до європейського освітнього простору. А ВМК проводило систематичну організаційну, наукову, науково-методичну роботу щодо згуртування вчених вишів довкола проблем викладання журналістських дисциплін, створення нових підручників, навчальних посібників, методичної літератури, навчання студентів-журналістів, підвищенню кваліфікації кадрів мас-медій, координації університетської підготовки журналістських кадрів та інтеграції в європейську систему журналістських наукових шкіл. Окрім того, академіки відділення взяли активну участь в підготовці нового Закону України «Про вищу освіту», долучилися до його реалізації.

Науковці ВФМ активно попрацювали над організацією відзначення навіть за несприятливих умов 200-літнього ювілею національного генія Т. Шевченка: академіки відділення організували та брали активну участь у проведенні таких заходів: акад. Кіраль С.С. взяв участь у трьох Міжнародних конференціях, присвячених Кобзареві (в Ужгороді, Києві та Кременці) та двох Усеукраїнських (м.м. Ізмаїл, Черкаси); акад. Погребенник В.Ф. самостійно організував Міжнародну конференцію з нагоди 200-ліття, в якій взяли участь акад. Дубина М.І., Гончаров В.І., Шевчук С.В., Леута О.І., виступив на святковій академії в Українсько-турецькому культурному центрі «Сяйво», а також на конференціях у Корсунь-Шевченківському й Обухові; акад. Загнітко А.П. був головою секції Міжнародної конференції «Апостол правди і науки» у Львові та учасником літературно-патріотичного свята у с. Нагуєвичі); акад. Корпанюк М.П. – в інтернет-конференції «Шевченко в Україні і Європі» у Мюнхені та у черкаському форумі. Також на двох конференціях виступила з шевченкознавчими доповідями акад. Плющ М.Я., по одній

- акад. Руснак І.Є. й Личковах В.А. На ювілей Т.Шевченка серією публікацій відгукнулися академіки ВМК. А знаний дослідник життєдіяльності Кобзаря В.О. Жадько висунутий НСЖ України на здобуття Шевченківської премії.

Основна увага науковців відділення приділялася покращенню ситуації в інформаційному просторі країни. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Інформаційний простір: український вимір», проведеної з ініціативи академіків відділення спільно з НСЖ України, Ін-том журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, стали підсумком роботи, в якій взяли участь провідні науковці, практики галузі з України, Болгарії, Азербайджану, Німеччини, США (головував на конференції президент Академії М.І. Дубина). Завдяки зусиллям академіка В.І. Шпака та чл.-кор. Юрія Бондаря в КНУ ім. Т. Шевченка проведено Міжнародну науково-практичну конференцію «Культура мови – культура нації».

Академіки ВП обговорювали також проблеми підготовки учнівської молоді до вступу у ВНЗ, зокрема, ефективність системи ЗНО в умовах значної диференціації вишів. Вони запропонували обговорити гострі питання освітніх реформ на сторінках педагогічних видань та під час наукових конференцій, які мало б організувати нове керівництво МОіН України та Національна Академія педнаук.

Прийнявши естафету від академіка Ю. Ярмиша, чл.-кор. Юрій Бондар на високому рівні провів круглий стіл «Молода журналістська зміна» у в Ін-ті журналістики під час традиційного тижня «Журналістська весна». Продовжила роботу студентська редакційна колегія з підготовки та випуску газети «Академія», цього року здійснено два її випуски. Академіки відділення забезпечили регулярний вихід «Науково-інформаційного вісника АН ВО України», а видавництво Академії започаткувало книжкову серію «Видатні науковці України» (цього року вийшла праця про нашого академіка Юрія Кузнецова). Цінною бачиться також діяльність ВМК та продумана політика членів редколегії (акад. В.І.Шпака і чл.-кор. Ю. Бондаря) щодо утривалення зв'язку часів персоналістською мемуаристикою: мова про підготовку та видання колективної монографії «Мистецтво збагнути день. Спогади про Володимира Здоровегу». Готується до друку чергова книга з серії «Зірки української журналістики» – «Мистецтво збагнути день. Спогади про А. Москаленка».

Члени ВФМ брали активну участь у експертних комісіях ДАК України (акад. Леута О.І., Загнітко А.П.), Міносвіти і науки (акад. Плющ М.Я., Шевчук С.В., Леута О.І., Степаненко М.І., Шинкарук В.Д., Самохіна В.О.), працювали головами щорічних форумів (акад. Міхільов О.Д., Сокол О.В., Загнітко А.П.), були головами журі з проведення конкурсів (акад. Плющ М.Я., Сокол О.В., Рубинський О.Ю., Міхільов О.Д., Леута О.І.), проводили заняття для викладачів із Словаччини з української мови як іноземної (акад. Плющ М.Я.). Члени відділення також керували, організовували та брали активну участь у методичних і наукових акціях: у міжнародних, всеукраїнських, регіональних і загальноуніверситетських конференціях, семінарах, конгресах, круглих столах з питань міжмовної взаємодії, методики лінгвістичних досліджень, проблем функціонально-комунікативної лінгвістики, теорії дискурсу, акторського та музичного мистецтва.

Виконуючи планові й позапланові, держбюджетні наукові теми академіки-гуманітарії опублікували поточного року – по ВМК: 8 монографічних видань; у наукових збірниках і

вісниках помістили 95 статей, написали 45 рецензій на наукові видання, виступили з науковими доповідями на 33 міжнародних та вітчизняних конференціях; по ВП: 7 підручників і посібників, 3 збірники, 64 статті, 28 виступів на конференціях, 6 прорецензованих посібників тощо; по ВФМ: 13 монографій, 1 підручник, 8 навчальних посібників, 190 виступів на конференціях, 116 наукових статей. Серед найактивніших членів усіх відділень за показником «публікації» цього річ слід вирізнити В.Лизанчука, І.Михайлина, В.І.Шпака, В.Демченка, Т.Ладиченко, В.Майбороду, Г.Сагач, Г.Арзютова, М.Степаненка, С.Кіраля, С.Шевчук, А.Загнітка, О.Леуту, В.Личковаха. Вирізнимо також те, що у звітному році як досвідчені педагоги вищої школи академіки відділення зреалізували свої фахові курси і видали їх як монографії (6 книжок), підручники та посібники для студентів ВНЗ.

Академіки ВМК продовжили творчу співпрацю з інституціями й періодичними виданнями Інституту журналістики, кафедри радіомовлення і телебачення ЛНУ ім. І. Франка. Крім того, акад. В.Д. Демченко продуктивно керував редколегією «Вісника ДНУ. Серія: Соціальні комунікації», працював, як і акад. Крупський, у ДАК; акад. І. Л. Михайлин підготував до виходу «Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Вип. 4», як очільник регулярно проводив засідання Харківського історико-філологічного товариства. Академік-секретар В.І. Шпак працював у секретаріаті НСЖ України, акад. В. В. Лизанчук очолював комісію Львівської облради з дотримання законодавства про мови та державну символіку України у м. Львові, працював у раді «Просвіти» й товариства „Гуцульщина” у м. Львові, правління Львівського відділення Конгресу української інтелігенції. Академіки ВМК активно виступали на всеукраїнських та місцевих телестудіях і радіоканалах з проблем духовного відродження та історичної пам’яті, засобів масової комунікації, сучасного книговидавництва.

Виділимо широкий спектр досліджень і результативність діяльності дійсних членів ВП, присвяченої вивченню - проблем методики викладання історії та суспільствознавчих дисциплін у вищих та середніх загальноосвітніх НЗ (висновки акад. Т.В.Ладиченко презентувала на 4 конференціях. Її підручник із всесвітньої історії для 11 класів вийшов як переможець конкурсного відбору українською і мовами всіх нацменшин); - проблем підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів в Україні (акад. В.К. Майборода); - основи сучасного українського виховання, шляхи і засоби героїко-патріотичного виховання учнівської і студентської молоді (акад. Ю.Д.Руденко); - суспільно-гуманітарної компоненти у змісті фахової підготовки студентів-управлінців (акад. С.Ф. Поважний); - проблеми вдосконалення викладання у вищій педагогічній школі (акад. О.Т.Шпак); - удосконалення продукції тваринництва відповідно до вимог СОТ та ЄС в умовах України (акад. А.М. Угнівенко); - розвиток риторики в Україні (акад. Г.М. Сагач); - проблеми фізкультури і спорту, фізичного та духовного загартування учнівської та студентської молоді (акад. Г.М. Арзютов) – успіхи у цій дослідницькій діяльності спричинилися до значних кількісних показників роботи відділення й усієї Академії.

Плідною й достатньо ефективною вважаємо міжнародну діяльність членів ВФМ. Так, акад. Загнітко А.П.є членом редколегій наукових вісників та збірників «StudiaUkrainicaPosnaniensia» (видання польського ун-ту ім. А.Міцкевича (Познань),

«Wyrazizdaniewjęzykachsłowiańskich» (Вроцлавського ун-ту, теж Польща), «Sborník pracé filozofické fakulty Brnénské university» (Брно, Чехія), а також наукового вісника Воронежського. Акад. Чирков О.С є членом редколегії краківського науково-культурологічного часопису "Епістема». Він посприяв укладенню угоди про співпрацю з Сілезьким університетом в Катовіце (Польща), встановив контакти з Архівом Б.Брехта в м.Аугсбург (ФРН) та підготував угоду про наукову співпрацю з ним. У результаті за сприяння Брехтівського архіву Академії мистецтв (Берлін), культурного фонду "AundA", Гете-інституту і Посольства ФРН в Україні було створено "Брехтівську наукову бібліотеку", яка налічує понад 1500 одиниць (текстів, монографій, всіх видань Брехта німецькою мовою). Акад. Личковах В.А. має наукові контакти і публікації в Санкт-Петербурзькому університеті, Ішимському педагогічному педінституті (Росія), Лужицькій вищій гуманітарній школі (Польща) й університеті м. Ретімні (о.Крит, Греція). Акад. Корпанюк М.П. творчо співпрацює з ученими-літературознавцями, філософами Італії, Польщі, Словаччини, Німеччини в галузі сквородинознавства. Акад. В.Ф.Погребенника ц.р. було обрано закордонним членом Польсько-української комісії з культурних зв'язків та Наукової ради Відділу ПАН у м.Любліні .

Академіки всіх відділень у звітному році, як завжди, активно попрацювали у спеціалізованих учених радах, експертами ВАКУ України. Вони були діяльними учасниками редколегій наукових вісників, зокрема дійсні члени ВМК – двох збірників наукових праць ЛНУ ім. І. Франка; журналу „Інформаційне суспільство" Ін-ту журналістики КНУ ім. Т.Г.Шевченка; збірника Галицького інституту ім. В.Чорновола, м. Тернопіль; видання наукових праць із журналістики Києво-Могилянської академії; збірника „Діалог” ОНУ ім. І. Мечникова; наукового вісника Київського міжнародного ун-ту, наукових записок Львівського ун-ту бізнесу та права; часописів „Літературний Тернопіль”, „Визвольний шлях”, «Просвіта» і «Зоря вечорова» з Одещини; збірника праць наукового-дослідного центру періодики ЛННБ України ім. В. Стефаніка. Вони також постійні автори, як О.Я. Гоян, В.Д. Демченко, І.Л. Михайлин, Ю.В. Бондар, журналів “Українське журналістикознавство”, “Стиль і текст”, “Образ» Ін-ту журналістики КНУ.

Тож не дивно, що за вагомих особистий внесок у розвиток освіти і науки України, багаторічну сумлінну працю, активну громадську діяльність у звітному році чимало академіків були нагороджені. Зокрема, по ВФМ (інші академіки-секретарі це у звітах чомусь не відзначили) – такі члени відділення:

акад. Печорний П.П. удостоєний Національної премії ім. Тараса Шевченка за серію керамічних тарелів за мотивами творів «Кобзаря» Т.Г. Шевченка; акад. Мосенкіс Ю.Л.нагороджений золотою медаллю імені Олександра Македонського грецького відділення ЮНЕСКО; акад. Степаненко М.І. став лауреатом Всеукраїнської премії імені Олени Пчілки, Міжнародної літературної премії “Сад божественних пісень”; акад. Шевчук С.В. відзначена академічною нагородою ім. П.Волинського та почесною грамотою Київської організації профспілки працівників освіти і науки України за самовіддане служіння профспілковій справі, активну роботу, спрямовану на захист соціально-економічних прав та інтересів освітян, зміцнення і збереження профспілкової єдності та з нагоди Міжнародного жіночого дня; акад.Погребенник В.Ф. - академічною медаллю Ярослава Мудрого, Шевченківською відзнакою МАН України «За вагомий особистий внесок у розвиток освіти, науки та культури» й університетською золотою медаллю ім. П.Орлика «За наукові досягнення. Гуманітарні науки»; акад. Сокол О.В. «Почетным знаком отличия Одесского городского головы «Трудовая слава»; акад. Руснак

І.Є.була обрана доНаціональної спілки краєзнавців. Крім того, акад. Гончаров В.І., акад. Шевчук С.В. нагороджені Подякою ректора за вагомий особистий внесок у розвиток НПУ ім.М.П.Драгоманова і досягнення високих показників у професійній діяльності.

Враховуючи вищесказане, пропонуємо оцінити роботу відділень гуманітарної секції у 2014 р. як задовільну.

Віце-президент із гуманітарних наук

В.Ф.Погребенник